

પાઠ ૩ બાણ તો ત્યારે જ છૂટશે

અધરા શબ્દો

1. એકાગ્ર,
2. વૃક્ષ,
3. મહિના
4. સદભાગ્ય
5. જુગલીખોર
6. દુરાચાર
7. આજ્ઞાંકિત
8. બત્રીસ લક્ષણો
9. પરાક્રમ

શબ્દાર્થ

1. એકાગ્રએક લક્ષી
2. વૃક્ષ તરુ
3. મહિમા પ્રતાપ
4. સદભાગ્ય સારું ભાગ્ય
5. જુગલિહોર એકની વાત બીજાને કહી દેનાર
6. આજ્ઞાંકિત આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનારું
7. દુરાચાર ખોટો
8. બત્રીસ લક્ષણ ઘણા ગુણવાળો
9. પરાક્રમ સાહસ

સાહિત્ય

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો

૧) દ્રોણ ગુરુએ કોની પરીક્ષા લેવાનું આયોજન કર્યું ?

જ) ત્રણ ગુરુએ કૌરવો પાંડવોની પરીક્ષા લેવાનું આયોજન કર્યું.

૨) પરીક્ષા શા માટે લેવાની હતી ?

જ) ગુરુએ આપણને શીખવાડ્યું હોય તે આપણને આવડ્યું કે નહીં તે જાણવા માટે પરીક્ષા લેવાની હોય છે

૩) ભીમના ધનુષ્ય બાણ કોની પાસે હતા ?

જ) ભીમના ધનુષ્ય બાણ નકુલની પાસે હતા

૪) પરીક્ષામાં વિધવા માટેનું પક્ષી શામાંથી બનાવેલું હશે?

જ) પરીક્ષામાં વિધવા માટેનું પક્ષી રૂમમાંથી બનાવેલું છે

૫) ગુરુ દ્રોણની પરીક્ષામાં કોણ સફળ થયું? કેમ ?

જ)ગુરુ દ્રોણની પરીક્ષામાં અર્જુન સફળ થયો કારણ કે તેની એકાગ્રતા લક્ષ્ય પર સ્થિર થયેલુહતી

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ ત્રણ ચાર વાક્યમાં લખો

૧) દુઃશાસનેસો ભાઈઓ ની વાત કરી ત્યારે યુધિષ્ઠિરે એકસોપાચ ભાઈઓની વાત કરી ? કેમ ?

જ)દુઃશાસનેસો કૌરવોની વાત કરી ત્યારે યુધિષ્ઠિરે પાંચ પાંડવો સાથે સો કૌરવો મળીને એકસો પાચ ભાઈઓની વાત કરી. કારણકે યુધિષ્ઠિર ધર્મરાજ હતા. એ સંપમાં માનતા હતા. તેઓ માનતા હતા કે ભાઈઓના જુદા પડવાથી તાકાત ઘટી જાય છે .અને સંપીને ભેગા રહેવાથી તાકાત બેવડાય છે.

૨) ગુરુ દ્રોણેઅર્જુનને બાણ ચલાવવાની આજ્ઞા કેમ આપી?

જ) અર્જુનની એકાગ્રતા લક્ષ્ય ઉપર જ સ્થિર થયેલી હતી તેનું લક્ષ્ય બરાબર સધાયું હતું તેને પક્ષી,ઝાડ, ડાળી ફળ એવું જ કંઈક દેખાતું ન હતું તેને માત્ર પક્ષીની લાલ આંખ જ દેખાતી હતી તેથી ગુરુ દ્રોણે અર્જુનને બાણ ચલાવવાની આજ્ઞા આપી

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સવિસ્તાર લખો

૧) ગુરુ દ્રોણ બધા કૌરવો પાંડવોને પક્ષીની આંખ વિંધવા બોલાવીને બાણ ચલાવવાની કેમ ના પાડી?

વ્યાકરણ

નીચેના રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ આપી વાક્યમાં પ્રયોગ કરો

૧) મેદાન મારી જવું -જીતુ સફળ થવું

૨) ધૂળમાં મળવું- વ્યર્થ થવું ,નકામું જવું

૩) મલકાવું-મંદ મંદ હસવું

૪) ચાડી ખાવી - એકની વાત બીજાને કહી દેવી

૫) આજ્ઞા આપવી- આદેશ કરો

નીચેના શબ્દોના શબ્દ સમૂહ માટે એક શબ્દ લખો

૧) ચિત્તનું એકાગ્ર હોવું તે-એકાગ્રતા

૨) પ્રેરણા આપે એવું -પ્રેરક

૩)એકની વાત બીજાને કહી દેનાર -યુગલીખોર

૪) પ્રમાણે વર્તન નારુ –આજ્ઞાંકિત

ગુરુપૂર્ણિમા પર નિબંધ

ગુરુ પૂર્ણિમા એ બધા શિક્ષકો અને માર્ગદર્શકોને સમર્પિત તહેવાર છે. ગુ એટલે અંધકાર અને રુ એટલે દૂર કરનાર. ગુરુનો અર્થ એ છે કે જે આપણા જીવનના અંધકારને દૂર કરે છે અને જ્ઞાનના પ્રકાશથી તેને ઉજ્જવળ બનાવે છે. હિંદુ પંચાંગ મુજબ, અષાઢ મહિનાની પૂર્ણિમાના દિવસને ગુરુ પૂર્ણિમા તરીકે ગણવામાં આવે છે.

ગુરુ પૂર્ણિમા સંત વેદ વ્યાસના સન્માન માટે ઉજવવામાં આવે છે. તેઓ પ્રાચીન કાળના સંત હતા. તેમને બધા વેદ અને પુરાણોનું સંકલન કરવાનો શ્રેય આપવામાં આવે છે. તેમના દૈવી વ્યક્તિત્વ પ્રત્યે આદર આપવા અને આપણા સમાજમાં તેમના યોગદાનને યાદ કરાવવા માટે, અમે ગુરુપૂર્ણિમાની ઉજવણી કરીએ છીએ. ગુરુ પૂર્ણિમાને બુદ્ધ પૂર્ણિમા પણ કહેવામાં આવે છે. બૌદ્ધ સમુદાય તેને બુદ્ધ પૂર્ણિમા તરીકે ઉજવે છે.

હિંદુ કેલેન્ડરમાં અષાઢ મહિનાના તેજસ્વી અર્ધના સંપૂર્ણ ચંદ્ર દિવસને ગુરુ પૂર્ણિમા અને વ્યાસ પૂર્ણિમા કહેવામાં આવે છે. ભારત તહેવારોનો દેશ છે જ્યાં તમામ તહેવારો ખૂબ જ આનંદ અને ઉલ્લાસ સાથે ઉજવવામાં આવે છે. ગુરુ પૂર્ણિમા હિન્દુ બૌદ્ધ અને જૈન ધર્મના લોકો દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે. શીખોમાં પણ ગુરુ પૂર્ણિમાનું વિશેષ મહત્વ છે.

સરકાર દ્વારા સન્માન કરવામાં આવે છે. ગુરુ પૂર્ણિમાને વેદ વ્યાસ પૂર્ણિમા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે કારણ કે આ દિવસ ચાર વેદોના સર્જક મહાન ઋષિ વ્યાસ જીનો જન્મદિવસ છે. આપણા જીવનમાં ગુરુની ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા છે. તેમને સંપૂર્ણ સન્માન આપવું જોઈએ અને શ્રદ્ધાંજલિ આપવી જોઈએ.

સંજ્ઞા અને તેના પ્રકાર

સૌથી પહેલાં સંજ્ઞા ની વ્યાખ્યા અને પછી તેના પ્રકાર વિશે ચર્ચા કરીશું.

સંજ્ઞા ની વ્યાખ્યા | સંજ્ઞા એટલે શું

સંજ્ઞા ની વ્યાખ્યા: સંજ્ઞા એટલે જે શબ્દ વ્યક્તિ, વસ્તુ, ગુણ, ભાવ કે ક્રિયાનો નિર્દેશ કરતો હોઈ તો તેને સંજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

સંજ્ઞાને નામ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

સંજ્ઞાના પ્રકારો

સંજ્ઞા ના કુલ 6 પ્રકાર છે :

1. વ્યક્તિવાચક સંજ્ઞા
2. જાતિવાચક સંજ્ઞા
3. સમૂહવાચક સંજ્ઞા

1) વ્યક્તિવાચક સંજ્ઞા / સંજ્ઞા વાચક / વિશેષ નામ

વ્યક્તિવાચક સંજ્ઞા: કોઈ પ્રાણી કે પ્રદાર્થને ઓળખવા માટે એક અલગ નામ આપવામાં આવે છે તેને વ્યક્તિવાચક સંજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

દા.ત. :- હિમાલય, ગુજરાત, રાહુલ, રાજકોટ, ગંગા, ટોમી, વગેરે

2) જાતિવાચક સંજ્ઞા

જાતિવાચક સંજ્ઞા: કોઈ પ્રાણી કે પ્રદાર્થને પોતાના જાતિ દ્વારા ઓળખવામાં આવે તો તેને જાતિવાચક સંજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

દા.ત. :- શહેર, નદી, દેશ, વાદળ, પર્વત, રાજ્ય, માણસ, ફૂતરો, વગેરે

3) સમૂહવાચક સંજ્ઞા

સમૂહવાચક સંજ્ઞા: વ્યક્તિ, પ્રાણી કે વસ્તુના સમૂહને જે નામે ઓળખવામાં આવે તેને સમૂહવાચક સંજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

દા.ત.:- ટુકડી, મેળો, ફોજ, ધણ, ટોળું, લૂમ, મેદની, વગેરે

કવિતા ૪ - આવ્યો મેહુલો

લોકગીત

અધર શબ્દો

1. ઓત્તર
2. દખ્ખણ
3. મંડાણ
4. ધરતી
5. ઘણી
6. મેહુલો
7. હિલોળ
8. દીયે
9. ધોરી
10. અસતરી

શબ્દાર્થ

1. ઓત્તર - ઉત્તર દિશા
2. દખ્ખણ - દક્ષિણદિશા
3. મંડાણ - શરૂઆત
4. ધરતી - અવની, પૃથ્વી
5. ઘણી - પતિ
6. મેહુલો - વરસાદ
7. હિલોળ - ગમ્ત
8. દીયે - આપે
9. ધોરી - બળદ
10. અસતરી - સ્ત્રી

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો

૧)મેહુલો કઈ દિશામાં ગાજી રહ્યો છે ?

જ) મેહુલો ઉત્તર દિશામાં ગાજી રહ્યો છે .

૨)વરસાદ વસવાથી શું છલકાય છે ?

જ)વરસાદ વસવાથી નદીઓ અને સરોવર પાણીથી છલકાય છે .

૩) વાછરડા ક્યાં વળગ્યા ?

જ) વાછરડા ગાયે પોતાના કોટે વળગ્યા.

૪) માછલીઓ શું કરે છે ?

જ) પાણીમાં રહેનારી માછલીઓ પણ ભરપૂર પાણી મળવાથી ખુશાલીમાં આવીને ગેલ ગમ્ત કરી રહી છે .

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ બે ત્રણ વાક્યમાં લખો

૧)મેહુલને 'ઘરતીનો ઘણી ' શા માટે કહ્યો છે ?

જ) મેહુલને 'ઘરતીનો ઘણી ' કહ્યો છે,કારણકે ,ઘરતી ઉપર મેહુલાની વર્ષાધાર થાય છે .ત્યારે જ સંયોગ થઈને ઘરતી માંથી બીજના અંકુર ફૂટી નીકળે છે .અને ઘરતી લીલીછમ થી જાય છે .

૨)ડેડકડી કોને આશિષ આપે છે .?

જ) ડેડકડી મેહુલને આશિષ આપે છે . કારણ કે ડેડકડી ને પાણીથી ભરેલું ખાબોચિયું ગમે છે .કાબુચિયાનાં પાણી થી ડેડકડી તુપ્ત થાય છે .અને તે ખાબોચિયું મેહુલા થકી જ ભરાય છે .જેથી ડેડકડી જીવનદાન મળે છે .

૩) મેહુલા ના આગમનથી ઘરતી પર કેવા પરિવર્તન જોવા મળે છે ?

જ)મેહુલા ના આગમનથી ભીની માટીની અનોખી સુગંધ પ્રગટે છે .ઘરતીમાં પડેલા બીજમાંથી અંકુર ફૂટી નીકળે છે .ઘરતી લીલીછમ થઈ જાય છે .માણસ ,પશુ .પક્ષી ,જડ ,અને ચેતન સો ખુશીમાં તરબોળ થઈ જાય છે .સર્વત્ર એક નવી ચેતનાના દર્શન થાય છે .

વ્યાકરણ

નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો લખો

1. ઉત્તર - ઓત્તર
2. દક્ષિણ - દખ્ખણ

3. આરંભ - મંડાણ
4. ધરા - ધરતી
5. મેહુલો - વરસાદ
6. બળદ - ધોરી

નીચેના શબ્દોની શબ્દજોડની લખો

1. મેહૂલો- મેહુલો
2. સ્રષ્ટિ -સૃષ્ટિ
3. પરીવર્તન -પરિવર્તન
4. હીલોળ - હિલોળ
5. વાછરડૂ - વાછરડું

ખાલી જગ્યા પૂરો

- ૧)ઓત્તર ગાજ્યા ને દખ્ખણ વરસિયા રે .
- ૨)આવ્યો ધરતી નો ઘણી મેહુલી રે!
- ૩)નદી -સરોવર છલી વબ્યાં રે ડેડકડી દીચે હીલોળ.

લેખન વિભાગ

ઓત્તર ગાજ્યા ને _____

_____ આધિશ ,આવ્યો

કવિતાપ વીજળી રાણી

અધરા શબ્દો

1. સાવ
2. અનોખું
3. શોધાશોધદોસ્તાર
4. ગોકુળ આઠમ
5. પાવર હાઉસ
6. ઝટકો

શબ્દાર્થ

1. સાવ -તદ્દન બિલકુલ
2. અનોખું -નિરાણુ,અનેરૂ
3. શોધાશોધ- ખોડા ખોળ
4. દોસ્ત- મિત્ર
5. ગોકુળ આઠમ -જન્માષ્ટમી
6. અજાયબી- નવીનતા
7. ઝબૂકી-ઝબકારો કર્યો ,ચમકી
8. ઝટકો -આંચકો
9. પાવર હાઉસ -વીજળી ઘર

સાહિત્ય

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો

૧) વીજળી રાણી પાઠમાં વીજળીની વાર્તા કોણે કહી?

જ) વીજળી રાણી પાઠમાં વીજળીની વાર્તા દાદાજીએ કહી.

૨) રામુ ની શોધાશોધ શા માટે થઈ?

જ) રામુ શાંત થવા છતાં શાળાથી ઘરે ન આવ્યો તેથી તેની શોધ શોધો થઈ.

૩) અગાઉના વરસે શું થવાથી ભેંસ મરી ગઈ હતી .

જ) અગાઉના વર્ષે ભેસ પર વીજળી પડવાથી ભેંસ મરી ગઈ હતી.

૪) વીજળી રાણીની ખાસ ટેવ કઈ છે?

જ) વીજળી રાણીને પોતે જ્યાંથી નીકળે ત્યાં જ પાછી જવાની અને રસ્તામાં જે કંઈ કામ સોંપો તે કરી આપવાની ખાસ ટેવ છે.

૫) વીજળી રાણીને રસ્તામાં રોકો તો એ શું કરે?

જ) વીજળી રાણીને રસ્તામાં રોકો તો એ ધક્કો મારે, ઝટકો મારી પાડી નાખે અને બહુ ચોર હોય તો મારી પણ નાખે..

નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સવિસ્તાર લખો

૧) ગોકુળ આઠમના દિવસે પતંગ ચગાવતા છોકરા સાથે શુક્રૈતુકથયું ?

જ) ગોકુળ આઠમના દિવસે છોકરો પતંગ ચગાવતો હતો ત્યારે અચાનક ઝરમર ઝરમર વરસાદ શરૂ થયો વીજળી ઝબૂકી અને છોકરાને વીજળીનો જોરદાર ઝટકો લાગ્યો તેના હાથમાંથી દોરી છૂટી ગયો અને તે નીચે પડી ગયો.

૨) વીજળી રાણી પાઠમાં છોકરાએ ગોકુળ આઠમના દિવસે પતંગ ચગાવ્યો એ યોગ્ય છે ? કે કેમ? તમારા શબ્દોમાં લખો

નીચેના રૂઢિપ્રયોગોનો અર્થ આપી વાક્યમાં

૧) થાકીને લોથપોથ થઈ જવું- ખૂબ થાકી જવું

૨) ટોળ ટપ્પા કરવા - છક્કા મશ્કરી કરવી

૩) આડા આવવું - વચ્ચે પડવું

નીચેના વાક્યોમાં રહેલા ક્રિયાપદ અને વિશેષણ નીચે લીટી કરો

૧) અરવિંદ લાલ દડો રમે છે

૨) મીનાક્ષી પાતળી દોરી ફૂદે છે

૩) ચીકુના ઝાડ ઉપર ઘણા ચીકુ ઝૂલે છે

૪) જાહેડા પાકું કેળુ ખાય છે

૫) વિદ્યાર્થીઓ સારી પ્રાર્થના ગાય છે

નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો લખો

1. હાની xલાભ
2. દૂર xપાસે
3. જતી xઆવતી
4. નીચેx ઉપર
5. ઓલાવવું,x સળગાવવું

ક્રિયાપદ ના અર્થ

“ક્રિયા સૂચવનાર પદ ને ક્રિયાપદ કહેવામા આવે છે” ક્રિયાપદ ના રૂપ માથી ક્રિયાનો નિર્દેશ થતો હોય અથવા ક્રિયા કરવાની આજ્ઞા, ફરજ કે સંભાવના પ્રગટ થતી હોય આને ક્રિયાપદ નો અર્થ કહે છે. ક્રિયાપદ ના અર્થ ના આધારે ક્રિયાપદ ને કુલ છ ભાગો માં વિભાજિત કરવામાં આવે છે

Tense - કાળ

સામાન્ય રીતે કાળ ૩ પ્રકારના હોય છે.

૧. ભૂતકાળ
૨. વર્તમાન કાળ
૩. ભવિષ્ય કાળ

આપેલા મુદ્દાઓ પરથી વાર્તા લખો અને તેમાંથી મળતો બોધલખી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો :

(1) મુદ્દા : નગરનો માર્ગ – માર્ગમાં પથ્થર – પથ્થર અનેકનેનડે છે. કોઈ પથ્થર ખસેડતું નથી – છેવટે એક માણસ પથ્થર ઉપાડે છે. - પથ્થર નીચેથી રાજાની ચિઠ્ઠી અને સોનામહોર નીકળે છે - ચિઠ્ઠીમાં લખ્યું છે, “પથ્થર ખસેડવાનું ઇનામ” - નગરજનો પર તેની અસર – બોધ.

એક રાજા હતો. તે ઘણીવાર વેશપલટો કરીને પોતાના રાજ્યની નગરચર્યા જોવા-કરવા નીકળતો હતો. આજ રીતે એકવાર આ રાજા વહેલી સવારે વેશપલટો કરીને પોતાના નગરની નગર ચર્યા કરવા માટે નીકળ્યા હતા. તેણે મુખ્ય માર્ગ પર એક મોટો પથ્થર પડેલો જોયો. આ પથ્થર રસ્તા વચ્ચેથી કોણ ખસેડે છે તે જોવાની રાજાને ઈચ્છા થઈ. આથી રાજા એ એ પથ્થર નીચે એક ચિઠ્ઠી અને એક સોનામહોરની થેલી મૂકી. પછી શું થાય છે તે જોવા રાજા થોડે દુર એક ઝાડની પાછળ સંતાઈને ઊભો રહ્યો.

એવામાં એક ખેડૂત પોતાના બળદ લઈને ત્યાંથી પસાર થયો. તેના એક બળદનો પગ પથ્થર સાથે અથડાયો. પછી બળદ લંગડાતો લંગડાતો આગળ ચાલવા લાગ્યો. પણ તેમ છતાં પેલા ખેડૂતે રસ્તા વચ્ચેથી પથ્થર ખસેડવાની તસ્દી લીધી નહિ.

થોડીવાર પછી એક ઘોડાગાડીવાળો એ રસ્તેથી પસાર થયો. એ પોતાની મસ્તીમાં ગીત ગાતો ગાતો જતો હતો. એવામાં એ ગાડીનું એક પૈડું રસ્તાવાળા પથ્થર સાથે અથડાયું

